

ODMIRANJE VEJ RIBEZA

Diaporthe strumella (Fries) Fuckel

Bolezen povzroča askomicetna gliva *Diaporthe strumella* (Fries) Fuckel (nespolni stadij *Phomopsis ribicola* (Sacc.) Grove). V severni in zahodni Evropi povzroča pomembne okužbe v intenzivnih nasadih ribeza, kar privede do velikih izgub pridelka. Še posebej so občutljive sorte Ben Avon, Ben Dorain in Ben Tirran. Poročajo celo o primerih, kjer je bilo v enem letu okuženih 80 % rastlin na določenem območju.

Gliva je uvrščena na seznam nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov (NNŠO) na razmnoževalnem materialu rastlin *Ribes* L. (Izvedbena uredba Komisije EU 2019/2072, priloga IV), za katere veljajo posebne fitosanitarne zahteve - ničelna toleranca. Predpisani ukrepi za doseganje določene tolerance so na spletni strani storitev UVHVVR: "Prijava na preverjanje znanja s področja zdravja rastlin«. (<https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/uprava-za-varno-hrano-veterinarstvo-in-varstvo-rastlin/storitve-uprave-za-varno-hrano-veterinarstvo-in-varstvo-rastlin/>)

Preglednica: Seznam NNŠO in zadevnih gostiteljskih rastlin

Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem - NNŠO	Rastline za saditev	Skupina rastlin	Botanično ime (rod ali vrsta/-e)
<i>Diaporthe strumella</i> (Fries) Fuckel	Rastline za saditev	Razmnoževalni material in sadike sadnih rastlin	<i>Ribes</i> L.

Bolezenska znamenja

V spomladanskem času ali v zgodnjem poletju nekatere veje ne razvijejo listov ali pa so ti manjši. Kasneje opazimo glavni simptom okužbe, ki je venenje listov (slika 1). Listi rumenijo, postanejo rjavi in se na vejah obdržijo razmeroma dolgo.

Na prizadetih vejah je opazno propadanje lesa, ki se predvsem pri tleh in v sredici obarva temno rjavo. Propadanje je mogoče opaziti tudi na koreninah tik pod površjem tal.

Razvoj in širjenje bolezni

Gliva se v nasadih razširja na različne načine. Nespolni in spolni trosi se širijo z razprševanjem dežnih kapelj in verjetno tudi z insekti, medtem ko se spolni trosi (askospore) prenašajo tudi z vetrom. Možne poti okužbe so tudi preko ran na lubju, brazgotin odpadlih listov in cvetov ter preko stika med koreninami. Na vejah, ki so odmrle že pred časom, so včasih vidna črna trosišča, periteciji, ki se najpogosteje nahajajo na lenticelah (slika 2).

Slika 1. Levo: Simptomi odmiranja vej in venenja listov črnega ribeza zaradi okužbe z glivo *Diaporthe strumella*. Desno: Prerez veje, ki kaže na obarvanje lesa in sredice zaradi okužbe (vir fotografij: UK Crown Copyright - courtesy of Fera).

Slika 2. Periteciji z dolgimi vratovi prodirajo iz lenticel na veji ribeza (vir fotografij: UK Crown Copyright - courtesy of Fera).

Varstvo

Preventivni ukrepi

Pred sajenjem rastline pregledamo za morebitne simptome in zdrave rastline posadimo na primerno mesto, kjer ne bodo v stresu. Pri obiranju plodov pazimo, da rastline čim manj poškodujemo. V primeru pojava bolezni v nasadih skrbno odstranjujemo okužene dele grmov.

Kemično varstvo

Za namensko zatiranje te glive ni registriranih fungicidov. Fungicidi z učinkovinami ciprodinil in fludioksonil, piraklostrobin in boskalid ter miklobutanil, ki se v nekaterih državah uporabljajo v varstvu ribeza, so pokazali *in vitro* učinkovitost proti tej glivi toda rezultatov praktične uporabe v nasadih ni in tudi najprimernejši čas za nanos ni bil določen.

Besedilo: Janja Zajc

Datum nastanka besedila: april 2020

Uporabljeni viri:

Fox R.T.V., George R.A.T. 2014. Diseases of Temperate Horticultural Plants, CABI: 488 str.

Jupe S. 2013. Real progress in halting dieback. The Fruit Grower, Spletni dostop, marec 2020:
<https://thefruitgrower.co.uk/wp-content/uploads/magazines/magazine-december-2013/files/assets/basic-html/page25.html>

Agriculture and Horticulture Development Board; Final project report: Branch dieback in blackcurrant: identification and control of potential pathogens, including the fungus Phomopsis; project leader John Scrace (FERA), York. Maj 2011; spletna stran: <https://ahdb.org.uk/sf-012-gsk223-branch-dieback-in-blackcurrant-identification-and-control-of-potential-pathogens-including-the-fungus-phomopsis>